

Onarera woaigha anana rosagha,
tera ma waireigha anana.

van de oude kralen op de bergen en ze
verhuisden naar een grot, waar ze zijn
gebleven.

Sokiri-Nubuai.

XIX. GESCHIEDENISSEN VAN DE KAMPONG.

176. De verhouding der clans Pedei en Nuwuri in Nubuai.

Buriworai Pedei, buriferai Nuwuri.

Kiwo kiragha ghomino na Gheinami. Pedei kiriserabawa Sibuki, binani Korai. Kiragha ghominghaika kiworomana Pedei. Maika Sibuki ribingha Korai iuna mama kikano; ko makoina kiragha ghare makoina iuna mama kikano.

Maika ko makoina kiragha ghominggigha ko ma kimaina Afirewogha. Maika Sibuki iuana Somanioghi iafa: „Firumo, anona ato asikinggasa dani”.

Maika kiragha ghomino gharengga Pedei kiworomana rengga fimbo adakainamogha refimbo kiwoiki ma Nuwurikigha. Kiragha ghomino nanduo kiwe Nuwuriki na etio Pedeuki na etio. Kiragha etio ioaina Pedei. Fimbo kikowuki na a ghare fimbo kiwowakio.

Ghasaiwini van Nubuai.

De kop van de schelp is Pedei en de staart is Nuwuri.

Men was slaven gaan vangen in Weinami. Het hoofd van Pedei was Sibuki en zijn vrouw Korai. Na de slavenvangst kwamen ze Pedei binnen. En dan bereidde Korai, de vrouw van Sibuki, spijzen om te eten; dan gingen ze weer weg en vingen weer anderen en dan bereidde zij weer voedsel om te eten.

En eens waren ze weer slaven gaan vangen en toen kwamen ze aan en gingen op kaap Afi voor anker, en toen vroeg Sibuki aan Somanioghi: „Vriend, vind je goed, dat we de clan splitsen?”

En toen ze weer een paar slaven vingen, kwamen de Pedeiers eerst binnen en daarna brachten ze de triomfpaal naar de lui van Nuwuri. Als ze twee slaven vingen, dan gaven ze er één aan de lui van Nuwuri en één aan de lui van Pedei. Als ze er één vingen, bleef hij in Pedei. En als men ze dan met wat goederen had losgekocht, dan verdeelden zij die.

177. De verhouding der clans Apeinawo en Sawaki in Nubuai.

Munamberi ribingha Urafaini. Maika riwariboigha kirigha ghomino. Maika saiengga saimakoina kiwo kiragha ghomino ma-

De vrouw van Munamberi (clanhoofd van Apeinawo te Nubuai) heette Urafaini. Zijn gezellen waren slaven gaan vangen. En de volgende en de daarop-

koina. Maika serabawa ribingha iuna mama kikano, we wiwiro, iuna fio riwariboigha kikano.

Maika kiragha ghomino makoinaika Urafaini wu oagha maika iare gha. Wariboigha kito resagha maina Erari-rumarenggagha. Maika bingha iafa: „Mimboiwa ghomingha ghare ma Sawai. Maika Sawai io we mama Munamberi riwariboigha kikano”.

Maika kikamanggi kikinggasa da. Maika kikadora Apeinawo we „buriworai”, Sawaki we „buriferai”.

Ekamai-Nubuai.

volgende dag gingen ze weer slaven vangen. Dan bereidde de vrouw van het hoofd eten, dat zij konden eten; ze maakte pap en ze bakte sagobroodjes, die zijn gezellen konden eten.

Toen ze nu weer slaven waren gaan vangen, pakte Urafaini een vaarboom en duwde de prauw (met de zegevierend terugkerende strijders) af. De gezellen wierpen hun triomftakken bij het voorhuis van Erari in het water. De vrouw zei: „Brenge een paar slaven naar Sawai. En dan zal Sawai de gezellen van Munamberi te eten geven”.

Toen hebben ze hen (de slaven) verdeeld en de clan gesplitst. Daarom noemt men Apeinawo de „kop” en Sawaki „de staart van de schelp”.

178. Het verlaten der oude nederzetting Sanowado.

Sanowadoukigha angha fi womo. Maika kiriseragha ionéaki kika-moko. Maika kipandi kirighaigha. Maika kiriinggoigha Satomaigha we ghamagha soki. Maika kiraisaiki. Maika kiwe mamaigha we kiriinggoigha. Ko gheika sangha dino kiwo ma Sarmi.

Maika kiwe korombowigha atabora anasagha. Maika adumangusora. Maika kiwedu na ghaidogha. Kiweduangga kikoaina Sarmi nina.

Sinakowi-Nubuai.

De lieden van Sanowado hadden hun sago opgegeten. Daarop gelastte hun hoofd, dat zij weg moesten trekken. Ze maakten de prauwen reisvaardig en hun voorouders Satomaigha gaven hun tegenwind en daarom keerden ze terug en gaven voedsel aan hun voorouders. Toen kwamen ze naar beneden en de zee was kalm, zodat ze tot Sarmi konden roeien.

Daarop deden ze porceleinschelpen aan een bamboe en probeerden, of hij zou drijven (een wichelmethode). Daarop lieten ze hem zinken in het water en vervolgens bleven ze in Sarmi wonen.

179. Het ontstaan van het huis Mamurani.

Kiriruma wosio Rumaniowi.
Maika Sowoi muna Fokei. Maika Fokei rimambogha iurabari.
Mambogha rinasanai Kapari iana iondagha Sowoi fero.

Maika Dumoi iamo ma mum-buara anggobo iako. Sowoi ribawani Dumoi. Maika Dumoi iurabarieka iamo ghero ioba karea, mandewi, sagha, fao, bina, ioba wuaraika iida rirumagha na.

Renggawegha anggobo fobiwi ona mino sini.

Anaka awo na, anaka biraiwo, kowu, andera mana. Maika oiso Naumandani, Dowui, Gharembini, Ghorari oaina Mamurani.

Maika kikamobuara Sowoi ribingha Fokei. Maika Fokei iara Sowobini. Maika ioaiwi nibao. Maika Angguri iababe Sowobini ma Mamuranukigha nduno. Maika Angguri iafa: „Oaikiwa muo, manima mitira iani!”

Maika kitiriengga kiwowariengga kiwui. Fokei iana iwi anana Rumaniowi sigha.

Maika kiwu wiamagha renggai-ka kikuandaruba maisani Dowui. Maika kisi Dumoi uandaruko kika: „Onamaiengga Dowui awu Fokei ato awukiwa wiamagha”.

Zij hadden één huis Rumaniowi (een huis van de clan Pedei in Nubuai). Sowoi had met Fokei gevochten en de broer van Fokei werd daar boos over. Die broer, Kapari geheten, heeft toen zijn zwager Sowoi doodgeschoten.

Daarom is Dumoi hierheen gevlucht en heeft het stuk droge grond hierboven opengelegd.¹⁾ Dumoi was de oudere broer van Sowoi. Omdat Dumoi vanwege zijn broer boos was geworden, trok hij naar beneden en kapte de *karea*-, *mandewi*-, *sagha*-, *fa*- en *bina*-bomen en vestigde er zijn huis.

Vroeger was dit stuk grond droog zoals de tuinen hier.

Hij plantte er vruchten op: pompoen, suikerriet en gekweekte ananas. Toen zijn Naumandani, Dowui en Gharembini met zijn drieën in (het nieuw gestichte huis) Mamurani (thans in de clan Apeinawo) gaan wonen.

De vrouw van Sowoi, Fokei, hadden ze achtergelaten. Toen kreeg Fokei Sowobini en voedde haar op. Daarop toonde Angguri Sowobini aan de lieden van Mamurani. Angguri zei: „Jullie die daar woont, kijkt eens naar haar!”

Toen ze haar gezien hadden, kwamen ze op haar af om haar op te halen. Fokei was bij haar gebleven in datzelfde Rumaniowi.

Nadat zij eerst het meisje aangenomen hadden, overlegden zij over de weduwnaar Dowui. Zij overlegden met Dumoi en zeiden: „Dowui, neem jij nu Fokei met het meisje er bij”.

¹⁾ De verteller zit in Apeinawo tijdens zijn mededeling. (H.)

Maika Dowui wu Fokei wui we na bino. Wukiwa Sowobini kisiakufi nibanina.

Afuaghare Mamurani afa ba ewomo. Kikoiso kiwaiambe ruma boma oaina. Maika kirikuighaika kiwu bimbeka maika kiwe ruma ba wéa oaina nina.

Riserani iuraba Sowoi. Maika kewa kipesa Dowui ribingha Fokei. Maika kikamei amokiwi ma Rumaniowi. Maika kikafa: „Ninagha ioai roba ato iara kuangga iadighana Sowoi”.

Maika kiwoiwigha kimainggiwa. Kapari iapora Sowoi. Iapori so kirirosaigha.

Maika Dowui iara riwiana endukigha, bawani Finai, etokuani Sendini. Kipero afa kiwu mambe ewomo.

Maika Sowobini wu Raiwowi. Maika iara Seki mesieka Raiwowi fewuari. Maika Ekamai wu Sowobini ghéa. Maika iara Sanggoi kisi Kaparibini.

Vrouw van Nubuai.

Toen nam Dowui Fokei als vrouw en ook Sowobini en zij brachten haar samen groot.

Een tijd geleden was Mamurani niet groot. Men woonde in een klein huis, dat zij met zijn drieën opgericht hadden. Maar toen hun kinderen getrouwd waren, hebben zij het huis vergroot en er in gewoond.

Hun clanhoofd was (echter nog steeds) boos (over de moord op) Sowoi en daarom wilden zij Fokei, de vrouw van Dowui, opvatten. Daarom verborg men haar en trok met haar naar Rumaniowi, want ze zeiden: „Laat deze vrouw (lett. buik) blijven leven, dan kan zij een kind voortbrengen in de plaats van Sowoi”.

Toen ze haar daar gebracht hadden, heeft men haar in bewaking genomen. Kapari heeft betaald voor Sowoi. Daarna hebben ze de kalk geworpen.

En Dowui heeft twee dochters gekregen, de oudste was Finai en de jongste Sendini. Zij zijn ongetrouwd gestorven.

Sowobini is toen getrouwd met Raiwowi. Nadat ze alleen Seki had gekregen, is Raiwowi haar ontvallen. Toen is Sowobini hertrouwd met Ekamai en toen heeft ze Sanggoi en Kaparibini gekregen.

180. Het uiteengaan van het huis Nuwuorai.

Siwai ioaina Nuwuorai, Rumi ioaina Niki. Maika kisi uradaru-ba onamakuraruba maniwuro. Maika Rumi wu kanaghaika ianggi Nuwuoraika iana Siwai.

Siwai woonde in (het huis) Nuwuorai en Rumi in (het huis) Niki (beide van de clan Kai te Nubuai). Toen werd ze boos over het wederzijds gepoch op de vogelveren (n.l. het aantal van deze veren,

Maika Siwai iawarawa bawagha.
Maika Siwai iafa: Eeee, Mako-
dao, Rumi ianda dianina”.

Maika Makodai iede wu kana-
gha maika iesi kina rumagha.
Maika Simaini iana Makodai
iani fero.

Maika saieka nuni kimainggoiki
wa kimunggi rumai rauo.

Maika Miteri iedegha wu Rumi
riwiamagha wei iapora Makodai
wa iani feigha.

Maika nuni orokieka ghare amo-
ma Sanggei, ghare amoma Ghoe,
ghare amoma oai di Tanatire-
woukigha. Oaidikigha tobumbe-
ka kiwo ma kiriruma sigha.
Saroikigha kikoai inegha.

Sorei-Nubuai.

181. Komst van Zending en Bestuur aan de Woisimi. Napans.

Yonausara baba nana Woisimi
wea. Kaiwasa iwe ruri hua
iyuaina wea. Kitado mananiria
natio, irinasandai Ronggari.
Tuana bawa iyuaina Manokwari
iwei iniwe mananiri, iwe pareta
nanai Woisimi. Bape kawasa ini-
koiharaio wiewa huna hesa, kiwe
ngganggawi haraio. Iyonari kai-
wasa, aimbe inasa ite.

waarop zij als strijders recht hadden).
Rumi pakte zijn boog, schoot naar boven
naar Nuwuorai en pijlde Siwai. Siwai riep
hun aanvoerder te hulp. Siwai zei: „Heee,
Makodai, Rumi heeft mij geraakt”.

Toen kwam Makodai aanlopen met zijn
boog en klom in huis. Daarop schoot
Simaini Makodai dood.

De volgende dag hebben de mensen hier
hen belegerd om hen in het huis buiten
te doden.

Toen kwam Miteri met de dochter van
Rumi als betaling voor het feit, dat hij
Makodai doodgeschoten had.

Omdat de dorpelingen hier het huis be-
legerden zijn er sommigen naar Sanggei
gevlucht, anderen naar de Binnenlanders,
en anderen zijn aan komen vluchten bij
de lieden van (het huis) Tanatirewo (in
de clan Nuwuri). Toen ze langen tijd bij
hen gewoond hadden, zijn ze weer naar
hun huis gegaan. De lui van Saroi zijn
daar blijven wonen.

Ik zal vertellen, hoe wij aan de Woisimi
hebben gezeten. De mensen woonden daar
gemeenschappelijk bij elkaar en ze hadden
een hoofd, Ronggari genaamd, die de
grote heer, die in Manokwari woont, tot
hoofd had aangesteld en die de bevelen
overbracht aan de Woisimi. Nu was er
zeer veel volk en dus dronken ze palmwijn
en pleegden sterk verzet. (Het dorps-
hoofd) sprak met het volk, maar zij luis-
terden er niet naar.

Weka irowari fabo, iwu iriruma ma Ierenusi, iyida hua iyuaia. Aweka iyodara iribawa warifurio kinititikio. Aweka iniari iyodara Samber-ukia wéhao, iweruri uaina.

Uaina ha iniari kaiwasa ira aro nana Wosio, Satawio, Siehuio, Waisararehio, Manakawirio ine-kiwa. Kiwu Iusuneia waro hiwao kikataboiki. Kiminana waruri hua nunggu nati, irinasandai Worumbai. Iriwaitai kiraiwi ewa iriwaita iyamosa iyanduo nana iawaia. Kiwarawari orasa ineni, kiwara papaikio. Sai weka ineri inipino. Kiwui amokiwi ma ru-maini ma.

Bape Worumbai bawa, nasandai Nusawineri, inungguwa warifuri iriwaita, inunggu Iusune iyonofa: „Kiwe kiwu semai kimunio”.

Weka iniari Erekamai inunggu-ora Iusuneia wa inowiniki ang-gimbea.

Weka Tuana bawa iminana Manokwari, ira na kapari „Pioneri” maha Ierenusi. Erekamai hua mananiri Ronggari kisikira nde kiwe karaki na Tuana bawa. Weka Tuana bawa iyonakisi iyafa „kisikira nde so Nusawineri iyaporo”.

En na veelvuldig overleg bracht hij zijn huis naar Ierenusi (een eiland in de zak van de Wandamenbaai) en vestigde het daar en ging er wonen. Toen riep hij al zijn oudere en jongere broers en toen riep hij ook de lui van (het huis) Samberi en ze verzamelden zich daar en bleven er wonen.

Het heeft een hele tijd geduurd, dat de mensen naar de sagobossen gingen bij de Wosi, Satawi, Siehui, Waisararehi, Manakawiri enzovoort en ze haalden ook sago aan de krekken van de lui van Dusner, met wie ze samen deden. Nu zaten ze aan de bovenstroom en toen was er een man, Worumbai geheten, en diens zoon had men meegenomen, en zijn zoon was uit een tuinhuis gevallen en verdronken. Men had die hele dag naar hem gezocht, maar zonder hem te vinden. Eerst de volgende morgen kwam hij weer boven. Ze trokken met hem hier naar de huizen toe.

Wel, toen was de oudste broer van Worumbai, met name Nusawineri, boos op Dusner over het kind van zijn jongste broer en zei: „Ze hebben hem door een *sema* laten halen en vermoorden”.

Maar meteen kwam Erekamai woedend op voor de lui van Dusner, omdat dat zijn vrouwszusters zijn.

En toen kwam de grote heer, die in Manokwari zit, op het schip „de Pionier” naar Ierenusi. Erekamai en het dorps-hoofd Ronggari kwamen samen binnen om een klacht in te brengen bij de grote heer. De grote heer zei tot hen, dat ze aan land moesten gaan, dat Nusawineri boete zou betalen (omdat Nusawineri zich dreigend had uitgelaten jegens de lieden van Dusner).

Ari kisikira ndera ari Nusawineri iyofa „imunakisio”. Weka kisiamodauo, kisiesa ndum ba kapara onausara Tuana bawa. Iyahaiwa upakia hua odina sapanda. Kira nde kikuna ruma nanai Woisimi wea iwu kiriasaserapi.

Weka kinungguo adaiora waidoreo, wara pisiana anggama bea, anina kakio, wiewa angguare anggana akanada foba.

Wiewa mananiri Ronggari wehwa iyona iriwaitai iyafa: „Koa-rengga nengga ambe ikanado te wiewa ibo, ibo maha Wamesaro, wara Tuana Fambaren, ikodara sarasano”.

Korurusi hua Pakomuni kisiofafa: „Ro wiai ikodara Andero songga ihona iko songga ibeki akakangga ikana aroe wekena”.

Weka Tuana Fambaren iyafa: „Mamoka muare musa. Pandita Starrenberki iwe mindiguruo nana nu titiwao, kikona nu titiwao. Anggahi minata idi Sera Iritina, so guruia kikona waitaiengga kiti tino. Kitinengga orasangga kiwumu maha ro wea. Waro mu miti tina miniwe guru ino. Minda mikauna nuia waroio”.

Maar toen ze samen aan land kwamen, zei Nusawineri, dat hij ze zou vermoorden. Toen zijn ze naar buiten gevlucht en aan boord van het schip geklommen om het aan de grote heer te vertellen. Hij commandeerde de politieagenten in het schuitje te gaan. Zij gingen aan land en verbrandden de huizen aan de Woisimi en ook hun bezittingen.

Daarover werden zij boos en ontzegden hun (de lieden van Ierenusi) het riviergebied om voedsel te zoeken, dat zij konden eten, zodat ze honger leden en dus na verloop van tijd tjempedak moesten eten en zich ziek voelden.

En daarom maakte het hoofd Ronggari een plan en zei tegen zijn zoon: „Als we zo blijven, hebben we straks niet te eten. Laten we daarom naar Oransbari gaan om mijnheer van Balen (zendeling der Utrechtsche Zendingsvereeniging) op te zoeken; dan kunnen wij een sergeant (van de gewapende politie) roepen”.

Korurusi en Pakomuni zeiden: „Het is het beste, dat wij de Hollanders roepen om ons te regeren, opdat we hen bang kunnen maken en gezamenlijk op het sagobos kunnen teren”.

Mijnheer van Balen zei: „Gaan jullie maar en blijft wachten. Zendeling Starrenburg zal jullie goeroe's geven voor alle dorpen, dan kunnen ze in alle dorpen preken. En dan kunnen jullie luisteren naar het verhaal van onze God (het Evangelie), opdat de goeroe's het aan de kinderen vertellen en die dat verhaal leren. Als die het straks kennen, kunnen zij jullie tot het goede leiden. Als sommigen van U het Evangelie hebben leren kennen, kunt gij goeroe worden en dan

Aweka pandita ira ma isi nusa rauo. Iwehua oba aiwoia hua atana gerediaruma nana Ierenusi. Iyamokua iyonana mananiri Ierenusiwa iyonofa: „Minda daue mimbu mindiguru nana Maitoso”.

Weka manariria iwehua waitaia kituada wa hua kiwo ma Maitoso. Mananiria irawa pandita ndero iyafausara: „Anggatana ruma ha moko”.

Pandita iyonofa: „Mamowo, mimbe mindiwaita ino iyuario songga iwu mindiguru ma dero wara Ierenusi”.

Weka iwei iyuario wu guru hua kisikira maha Ierenusi mao.

Hua iyuaire ihona amo. Haweka iyamokua guru Andeia ira we ma, guru Ambono, Jakob Apituray. Aweka iniari iyamokua guru Ande ino wéhao, Ambono, irinasandai Marten Lewarisa. Kiwebukawa sikora kikona waitai.

Renggatakuwia akako. Aweka bawaia onofa: „Maka béama so mikonangga mimbe guru hiwao. Hangga mimamanisaki”.

Renggangga guruia kiwe reter (onda) a, e, i, o, u; nomorangga wosio, woruo, woro, wohako, rimo, ringguwosio, ringguworuo, ringguworo, ringguwohako, sang-

kunt gij andere dorpen gaan onder-richten”.

Daarna is de zendeling gekomen om het eiland buiten (Ierenusi) te bezichtigen. Hij maakte een plan, dat men palen moest hakken en een kerkgebouw maken op Ierenusi. Toen hij vertrok, zei hij tot het hoofd van Ierenusi: „Komen jullie er uit om jullie goeroe uit Windessi te halen”. Daarop maakte het hoofd een plan en de jongens brachten de prauw uit en gingen naar Windessi. Het hoofd ging aan land naar de zendeling toe en deelde mede: „Wij hebben het gebouw al gemaakt”.

De zendeling zei: „Vertrekt maar en laat één van je jongens blijven, dan kan hij de goeroe voor jullie meebrengen voor Ierenusi”.

Toen liet hij hem achterblijven om de goeroe op te halen en hij kwam met hem naar Ierenusi toe.

En die bleef om voor ons te preken. Daarna is hij vertrokken en is er een vreemde goeroe hier gekomen, een Ambonese goeroe, Jakob Apituray. En na diens vertrek weer een andere vreemde goeroe, een Ambonees, Maarten Lewarisa. Die hebben een school geopend, waar zij de kinderen konden onderrichten.

In het allereerste begin waren ze bang. Maar de volwassenen zeiden: „Weest niet bang, dan kunnen jullie ook onderwijs geven en goeroe worden. Dan zijn jullie hun gelijken”.

In het begin maakten de goeroe's de letters a, e, i, o, u, en de cijfers een, twee, drie, vier, vijf, zes, zeven, acht, negen, tien. Op Zondagen preekte de goeroe in de kerk. Hij preekte over Adam en Eva en

guro. Hari bawangga guru ihonana geredia. Ihonana Adami Efai kisi, hiwa kisikiriwaitaia Kaini hiwa Aber. Wape orosangga Kaini iwe mino, Aber iwo gombara. Kisikiweruri ado kisikiwu adoia hua kisikikunggio wara Imami na doradoruna. Warifuria irisasio duduko, bawa irisasia tiao. Wiai bawai inunggu hua imuna warifuri hua ifero.

Weka guruia kiwe hua kaiwasa iyowusa sunaia, isonina, serewi, topio. Weka Maitoda ino ira we mao, irinasandai Hermani, ira ma iyuaia Ierenusi.

Pandita ira ma iyona Hermani iwa mananiri Ierenusi iyafa: „Kaiwasa iyamoma Mamasiwari”.

Iwa kaiwasa iyuario, iwa waroi kinitatakio. Hiwa kirimananirio iyuaia Ierenusi.

Wiewa pandita inungguo iwu guruo wuara Mamasiwari, iwui maha Rasiei. Hua angguai ifoba, ambe atado guru wéha te, karaba wiai tauno wosio. Aweka ineri Tuani iwe guru maha Ambumi, irinasandai Jakob Patinasarani, Ambono iyuaie iyona amo.

Rumaia nana masingguo. Iyodara Ierenusi-ukia, Karam-ukia. Waroi kira ma hua waroi ari womo. Aweka iwe tina maha Bestia. Weka Bestia iwe mana-

ook van hun kinderen Kain en Abel. Wel, op een dag maakte Kain een tuin, maar Abel was herder. Ze brachten vlees bij elkaar en ze namen die stukken vlees en bereidden ze voor onze Vader in de Hemel. De rook van de jongste ging recht op, maar de rook van de oudste ging scheef. Daarom werd die oudste zo kwaad, dat hij de jongste vermoordde.

Toen hebben de goeroe's het plan gemaakt, dat de mensen kleren moesten kopen, waarmee ze zich moesten kleden, doeken en hoeden. Toen is er een andere Windessiër hier gekomen, Herman genaamd, en die is op Ierenusi komen wonen.

De zendeling kwam en zei tegen Herman en het hoofd van Ierenusi: „De mensen moeten naar Mamasiwari komen”.

Deels zijn de mensen daar gebleven en deels wilden ze niet. Ook hun hoofd is op Ierenusi blijven wonen.

Daarover werd de zendeling kwaad en hij nam de goeroe uit Mamasiwari weg naar Rasiei. Toen zijn we werkeloos blijven zitten en we hebben geen goeroe meer gekregen, tien jaren lang. Toen heeft mijnheer meteen een goeroe aan Ambumi (de nieuwe Waropense nederzetting aan de Wandamenbaai) gegeven. Jakob Patinasarani, een Ambonees, die gebleven is om ons te onderrichten.

De huizen stonden toen in het water. Hij riep de lieden van Ierenusi en van Karami (een ander eilandje waar zich de oorspronkelijke inwoners van het dorp aan de Woisimi hadden gevestigd). Sommigen

niri nandukia hua, kisikiwe kai-wasa hua amoma dero Ambumi; iwe waita hatobora mananiri Ambumi iriwaitaia.

Hetaka ineni.

Frans Samberi-Ambumi.

zijn gekomen, anderen echter niet. Toen heeft hij bericht gegeven aan de Bestuurs-assistent. De Bestuursassistent heeft twee hoofden aangesteld en die hebben de mensen naar Ambumi laten trekken en hij voegde de jongeren bij de jongeren van het hoofd van Ambumi.

Tot hiertoe.

XX. RAAKVERHALEN.

182. De manvrouw Kokowei, een geducht strijdster.

Napans.

Bina irinasandai Kokowei. Iri irangga baba mano. Iromama womo susuio. Mangaia kira kiwe dao, nengga natingga Kokowei irawa hio. Hua kira ha kiwe dangga imesi iyadara daia woaikio. Hua kira ma iyuna hesao. Iyosare, iyotao, iyadara mangaia woara rumareka.

Bawani initataba ihuna ado wa, iyoai fobao. Iyafandasa kokuma wo huna ado kisiano. Irikokumai irinasanda Seruwi.

Hua ira here isado Mauri kisi Wamboni kisioina rewana hu Mandapawai. Wehaweka ira ma iyonasara rama-ukia iyonofa: „Yasado wominda kinisio”.

Hoi ha iana hua kirawakinisi. Hoi ha saitopéa wehaweka iwe epema, iesausara nduma. Weka iyima manda rengga. Ha weka iyima binda wéhao. Kinisikipe mamaniko. Weka isokisi maha iroa he weka da bawa imunaki-

Een vrouw heette Kokowei. Ze liep als een man en had geen borsten. Als de mannen kwamen raak houden, dan ging Kokowei alleen op hen af. Als ze dan kwamen en raak hielden, verjoeg zij alleen de raakgangers bij hen weg. Als zij er aankwamen, dronk zij palmwijn, stelde zich op en verjoeg de mannen van het voorhuis.

De oudste zuster weigerde eten te bereiden en deed niets; zij rekende er op, dat haar jongste zuster wel eten zou bereiden om te eten. Die jongste zuster heette Seruwi. Eens ging ze naar beneden en trof Mauri en Wamboni, die woonden op de klip Mandapawai. Vervolgens kwam zij aan en deelde de huisgenoten mee: „Ik heb slaven met hun tweeen gevonden”.

Ze wachtten tot de avond en toen gingen ze op die twee af. Toen ze tot de ochtend gewacht hadden, plaatste zij een trap en klom er langs naar boven. Het eerst stak zij naar de man en toen stak ze ook naar de vrouw, zodat ze tegelijk stierven. Daarop wierp ze hen beiden naar beneden,